

Ang Basahon ni Daniel - Gatos Ug Kan-uman Ug Usa

Ang Papel sa Roma sa Pagpahimutang sa Panan-awon sa Tagna sa Biblia: Usa ka Masusi nga Pagsusi sa Daniel Kapitulo Onse

Jeff Pippenger
2024-03-27

Ang panan-awon sa Daniel kapitulo onse mao ang pangunang tukoranan sa tanang mga panan-awon sa panagna sa Biblia, ug ang panan-awon sa kapitulo onse gipatukod pinaagi sa simbolo sa Roma.

Ug niadtong mga panahona daghan ang motindog batok sa hari sa habagatan; usab ang mga tulisan sa imong katawohan magapahitaas sa ilang kaugalingon aron sa pagtukod sa panan-awon; apan sila mapukan. Daniel 11:14.

Gihisgutan ni Jones ang miaging bersikulo sa mosunod nga paagi:

“Sa dihang napuno na sa mga Amorihanon ang sukod sa ilang kasal-anan, ang ilang dapit gihatag ngadto sa Israel, ang katawhan sa Dios. Sa dihang ang Israel, nga misunod sa dalan sa mga pagano, nakapuno usab sa copa sa kasal-anan, gipadangat sa Dios ang gingharian sa Babilonia, ug gikuha ang tanan. Sa dihang napuno na sa Babilonia ang copa sa iyang kasal-anan, ang gahum gibalhin ngadto sa Persia. Ug sa dihang ang manulonda gisalikway tungod sa pagkadaotan sa mga Persiano, nan ang principe sa Grecia moabut ug mopapas niini.”

“Ug hangtod kanus-a man magapadayon ang gahum sa Grecia? Kanus-a man kini pagabuakon? ‘Sa dihang ang mga malapason mahiabut na sa kahingpitan.’ Kana nga nasud magapadayon hangtod nga mapuno niini ang takus sa iyang kasal-anan, ug unya ang gahum ibalhin ngadto sa laing gingharian. Ang gahum nga ngadto niini gibalhin mao ang Romano, ingon sa atong mahibaloan gikan sa Daniel 11:14. ‘Ug niadtong mga panahona daghan ang motindog batok sa hari sa habagatan; usab ang mga tulisan sa imong katawhan magapataas sa ilang kaugalingon aron sa paglig-on sa panan-awon; apan sila mangapukan.’ Kining nasura gipakita ingon nga usa ka nasud sa mga tulisan—ang mga anak sa mga tulisan, sumala sa giingon sa margin sa teksto.”

“Kini mao ang mga gitugyanan na karon sa gingharian, ug alang sa unsa?—‘Ang mga anak sa mga tulisan magabayaw sa ilang kaugalingon aron sa pagtukod sa panan-awon.’ Sa dihang kini nga nasod motungha sa talan-awon, nan mosulod kana nga maoy nagatukod sa panan-awon, kana nga usa ka dakong tumong sa panan-awon, ang usa ka labing pangunang timaan sa linya sa panan-awon nga gihatag sa Dios pinaagi sa mga propeta alang sa tanang panahon.” A. T. Jones, *The Columbian Year and the Meaning of the Four Centuries*, 6.

Si Jones nag-ingon nga sa dihang ang gahum sa Roma “motungha sa talan-awon, nan mosulod kana nga butang nga nagapahimutang sa” ... “linya sa panan-awon nga gihatag sa Dios pinaagi sa mga manalagna alang sa tanang panahon.” Sa kasaysayan ni Miller ang mga Protestante nagtudlo,

maingon sa gibuhat karon sa Laodicea Adventism, nga ang mga tulisan sa imong katawhan nagarepresentar kang Antiochus Epiphanes, usa ka Seleucid nga hari nga naghari gikan sa 175 hangtod sa 164 BC. Siya usa ka sakop sa dinastiyang Seleucid, nga usa sa mga Gregong manununod nga mga estado nga migula gikan sa pagkabungkag sa imperyo ni Alexander the Great. Ang panaglalis mahitungod niini nga isyu hilabihan ka piho sa kasaysayan sa mga Millerite, nga ang pag-ila kang Antiochus Epiphanes girepresentar diha sa 1843 pioneer chart.

Ang paghisgot kang Antiochus sa tsart nagrepresentar sa bugtong paghisgot sa usa ka butang nga dili makita diha sa pulong nga matagnaon sa Dios. Anaa kini aron isalikway ang bakak nga mga pagtulon-an sa mga Protestante niadtong panahona, nga mao karon ang bakak nga pagtulon-an sa Laodiceanong Adventismo. Kon si William Miller nakasabut ba sa giladmon sa kaimportansya sa pagsabot nga ang Roma mao ang yutan-ong gahum nga nagatukod sa “linya sa panan-awon nga gihatag sa Dios pinaagi sa mga propeta alang sa tanang panahon,” maduhaduhaan; apan igo kini ka tin-aw aron lig-on nga mapanalipdan ang kamatuoran nga ang Roma maoy nagatukod sa panan-awon.

Diin walay panan-awon, ang katawhan mangahanaw; apan siya nga nagabantay sa kasugoan, bulahan siya. Mga Panultihon 28:14.

Gisulat ni Solomon nga diin walay panan-awon, ang katawhan mangahanaw, ug ang Hebreohanon nga pulong nga “panan-awon,” sa bersikulo katorse mao ra ang mao gihapong pulong diha sa panultihon ni Solomon. Ang panan-awon maoy usa ka butang nga may kalabotan sa kinabuhi o kamatayon, ug ang “panan-awon” natukod pinaagi sa simbolo sa Roma. Ang pulong nga “panan-awon” sa bersikulo katorse mao ra ang mao gihapong pulong alang sa panan-awon diha sa Habakkuk, kapitulo dos.

Mobarug ako sa akong pagbantay, ug motindog ako sa ibabaw sa toreng bantayanan, ug motan-aw ako aron makita kon unsay iyang igasulti kanako, ug kon unsay akong itubag sa diha nga pagabadlongon ako. Ug ang Ginoo mitubag kanako, ug miingon, Isulat ang panan-awon, ug himoa kini nga tin-aw sa ibabaw sa mga papan, aron makadalagan ang magabasa niini. Kay ang panan-awon alang pa sa tinudlong panahon, apan sa katapusan kini mosulti, ug dili mamakak: bisan pa kon kini malangan, hulata kini; kay sa pagkatinuod moabot kini, dili kini malangan. Habakkuk 2:1–3.

Ang pulong “reproved” sa bersikulo uno nagpasabot og “nakiglalis uban sa.” Si William Miller mao ang magbalantay nga gibutang sa torre diha sa kasaysayan sa kalihokan sa nahaunang ug ikaduhang mga manulonda, ug sa dihang, diha sa symbolismong matagnaon, nangutana siya kon unsay iyang itubag sa pakiglalis sa iyang kasaysayan, gisugo siya sa pagsulat sa panan-awon, nga gitukod pinaagi sa simbolo sa Roma. Uyon niini nga kamatuoran, sa dihang ang mga Millerita naghimo sa tsart sa mga payunir sa 1843 sa katumanan niining tulo ka mga bersikulo sa Habakkuk, ilang gikutlo ang mismong kinauyokan sa pakiglalis nga ilang gisudlan. Sa walay duhaduha wala nila masabti nga ang ilang paghisgot sa binuang nga pangatarungan nga si Antiochus Epiphanes mao ang gahum nga nagpatukod sa panan-awon naghulagway sa pakiglalis sa Habakkuk kapitulo dos, apan miingon si Sister White nga kana nga tsart “gimandoan pinaagi sa kamot sa Ginoo, ug dili angay usbon,” busa ang paghisgot sa pakiglalis diha sa tsart gikan sa kamot sa Dios.

Ang mga Millerite miabot sa husto nga pagsabot nga ang unang kasagmuyo niadtong Abril 19, 1844 maoy nagsugod sa panahon sa paglangan, nga gihisgutan sa Habakkuk ug usab sa sambingay ni Mateo mahitungod sa napulo ka mga ulay. Nakasabot usab sila nga kadtong duha ka mga tagna direktang nalambigit sa Ezequiel kapitulo dose, diin gipaila ni Ezequiel ang usa ka yugto sa panahon diin matuman ang epekto sa matag panan-awon. Kanang pulonga nga “panan-awon” mao ra ang samang Hebreohanong pulong nga atong ginakonsiderar karon. Mao kini ang hinungdan nga husto si Jones sa dihang siya miingon, “Sa dihang” ang Roma “motungha na sa talan-awon, nan mosulod niana ang butang nga magapahimutang sa panan-awon, kadtong usa ka dakong tumong sa panan-awon, ang usa ka pangulong timaan sa linya sa panan-awon nga gihatag sa Dios pinaagi sa mga manalagna alang sa tanang panahon.” Gipahimutang sa Roma ang tibuok panan-awon sa matagnaong Pulong sa Dios, ug labi pang espesipiko, ang Roma mao ang patukoranan diin gitukod ang tibuok estruktura sa kapitulo onse.

Sa dihang si Sister White nagtumong sa katapusang katumanan sa ikanapulog-usa nga kapitulo sa Daniel ug nagaingon nga “daghan sa kasaysayan nga nahitabo sa katumanan niini nga tagna pagausabon,” iyang gipaila nga ang mga kasaysayan sa ikanapulog-usa nga kapitulo nga nahatuman na kaniadto maoy mga tipo sa katapusang mga bersikulo sa Daniel kapitulo 11. Ang hilisgutan sa katapusang mga bersikulo sa ikanapulog-usa nga kapitulo mao ang hari sa amihanan, nga didto nagrepresentar sa modernong Roma. Busa, ang mga kasaysayan sa Daniel kapitulo 11 nga pagausabon mao ang mga kasaysayan nga nagrepresentar sa Roma.

Sa katapusang unom ka bersikulo sa kapitulo onse, ang modernong Roma (ang hari sa amihanan) modaog sa tulo ka gahom nga heograpikal. Sa bersikulo kwarenta, iyang gidaog ang hari sa habagatan (ang kanhing Soviet Union niadtong 1989), ang mahimayaang yuta (ang Tinipong Bansa sa Amerika sa haduol nang umabot nga balaod sa Dominggo), ug ang Ehipto (ang tibuok kalibotan ingon nga girepresentahan sa United Nations.) Sa Daniel onse, ang pagano nga Roma girepresentahan ingon nga nagdaog sa tulo ka gahom nga heograpikal aron maangkon ang kalibotang nailhan niadtong panahona, ug unya ang papa nga Roma girepresentahan ingon nga nagdaog sa tulo ka gahom nga heograpikal aron maangkon ang yuta.

Ang pagano nga Roma unang gihisgutan sa maong kapitulo diha sa bersikulo katorse, aron mailhan kini ingon nga simbolo nga magapalig-on sa panan-awon, apan ang iyang pagsaka ngadto sa gahum wala hisgoti hangtod sa bersikulo dieciséis. Ang gingharian ni Alexander the Great nabahin ngadto sa upat ka bahin sa katumanan sa propetikong Pulong sa Dios, apan kadtong upat ka bahin sa madali naghiusa ngadto sa duha ka nag-unang magkaaway nga giila sa propetikong asoy ingon nga hari sa habagatan o hari sa amihanan, nga nagapadayon hangtod sa katapusan sa kapitulo. Diha sa bersikulo katorse ang nagtubo nga gahum sa Roma gihisgutan ingon nga gahum nga magapalig-on sa panan-awon, apan ang mga hilisgutan nga gitagad mao ang mga pakigbisog tali sa mga salin sa gingharian ni Alexander sumala sa ilang representasyon pinaagi sa mga hari sa amihanan ug sa habagatan.

Sa bersikulo kinse, kadtong duha ka mga hari nagapadayon gihapon sa ilang pakigbisog, ug ang hari sa amihanan maoy nagmadaogon. Apan sa bersikulo dieciséis miabot ang Roma, ug ang bersikulo nagaingon, “Apan siya nga moanhi batok kaniya,” nga nagpasabot nga sa dihang moanhi

ang Roma batok sa hari sa amihanan nga bag-o pa lamang nagmadaogon batok sa hari sa habagatan, ang hari sa amihanan dili na makahimo sa pagbarog batok sa Roma. Ang Roma nagmadaogon, ug sa bersikulo dieciséis, ang Roma usab pagatindog sa mahimayaong yuta sa Juda. Sa bersikulo diecisiete ang Roma “mopahimutang sa iyang nawong sa pagsulod uban ang kusog sa tibuok niyang gingharian.” Gikuha niya ang hari sa amihanan nga dili makahimo sa pagbarog sa iyang atubangan, unya gikuha niya ang Juda, unya misulod siya ngadto sa Egipto.

Ug niadtong mga panahona daghan ang motindog batok sa hari sa habagatan; usab, ang mga tulisan sa imong katawohan magbayaw sa ilang kaugalingon aron sa paglig-on sa panan-awon; apan sila mangapukan. Busa ang hari sa amihanan moanhi, ug magpatindog ug salipdanan, ug magakuha sa labing kinutaan nga mga siyudad; ug ang mga bukton sa habagatan dili makasukol, ni ang iyang pinili nga katawohan, ni adunay kusog nga makasukol. Apan siya nga moanhi batok kaniya magabuhat sumala sa iyang kaugalingong kabubut-on, ug walay bisan kinsa nga makatindog sa iyang atubangan; ug siya motindog sa mahimayaong yuta, nga pinaagi sa iyang kamot pagalaglagon. Iya usab ipunting ang iyang nawong sa pagsulod uban ang kusog sa tibuok niyang gingharian, ug ang mga matarung uban kaniya; mao kini ang iyang pagabuhaton: ug ihatag niya kaniya ang anak nga babaye sa mga babaye, aron sa pagdaot kaniya; apan siya dili mopadapig sa iyang bahin, ni mahimong alang kaniya. Daniel 11:14–17.

Ang pagdaug nga gihulagway niining mga bersikulo mao ang katumanan sa Daniel kapitulo otso.

Ug gikan sa usa kanila migula ang usa ka gamay nga sungay, nga misamot pagkadaku pag-ayo paingon sa habagatan, ug paingon sa sidlakan, ug paingon sa maanindot nga yuta. Daniel 8:9.

Ang gamayng sungay sa bersikulo siyam mao ang pagano nga Roma, ug ang bersikulo siyam nagtimaan, nga nagkauyon sa mga bersikulo katorse hangtod napulog-pito sa kapitulo onse, nga ang pagano nga Roma modaug sa tulo ka heograpikanhong mga entidad samtang kini nagkupot sa paggahum sa kalibotan. Kining mga entidad mao ang habagatan (Ehipto), ang sidlakan (Syria, ang hari sa amihanan), ug ang maanindot nga yuta (Juda). Ang kasaysayan sa mga bersikulo napulog-unom ug napulog-pito nagalarawan sa historikal nga tulo ka lakang nga pagpanakop sa modernong Roma diha sa mga bersikulo kap-atan hangtod kap-atan ug tulo, kay sumala sa gipahayag ni Sister White, “Much of the history that has taken place in fulfillment of this prophecy will be repeated.”

“Bisan pa nga ang Ehipto dili makatindog sa atubangan ni Antiochus, ang hari sa amihanan, si Antiochus dili usab makatindog sa atubangan sa mga Romano, nga niadto nang miabut batok kaniya. Wala nay mga gingharian nga makahimo pa sa pagsukol niining nagasaka nga gahum. Ang Siria napildi ug gidugang sa emperyo sa Roma sa dihang si Pompey, BC 65, nagkuha kang Antiochus Asiaticus sa iyang mga kabtangan ug naghimo sa Siria nga usa ka lalawigan sa Roma.

“Ang maong gahum gikatakda usab nga motindog sa Yutang Balaan, ug laglagon kini. Ang Roma nahimong nalambigit sa katawhan sa Dios, ang mga Judio, pinaagi sa pakigsaad, sa 162 BC, sukad sa maong petsa kini adunay mahinungdanong dapit sa kalendaryong manalagnaon. Apan wala kini makabaton ug hurisdiksiyon ibabaw sa Judea pinaagi sa tinuod nga pagpanakop hangtod sa 63 BC; ug unya sa mosunod nga paagi.

“Sa pagbalik ni Pompey gikan sa iyang kampanya batok kang Mithridates, hari sa Pontus, duha ka mga manag-indigay, si Hyrcanus ug si Aristobulus, nanlimbasog alang sa korona sa Judea. Ang ilang kaso gidala ngadto kang Pompey, nga sa wala madugay nakamatikod sa pagkadili-makatarunganon sa mga pag-angkon ni Aristobulus, apan buot niyang ipahulay una ang paghukom niini hangtod mahuman ang iyang dugay nang gitinguhang kampanya ngadto sa Arabia, nga nagsaad nga unya mobalik siya ug husayon ang ilang mga kahintang sumala sa makita nga matarung ug angay. Si Aristobulus, sa pagsabot sa tinuod nga mga pagbati ni Pompey, midali sa pagbalik ngadto sa Judea, giarmasan ang iyang mga sakop, ug nangandam alang sa usa ka malig-on nga pagdepensa, nga determinado, bisan unsa pa ang mahitabo, sa pagpabilin sa korona, nga iyang gitan-aw nang igahatag pinaagi sa hukom ngadto sa lain. Si Pompey misunod pag-ayo sa mikalagiw. Sa dihang nagkaduol siya sa Jerusalem, si Aristobulus, nga nagsugod na sa pagbasol sa iyang gihimong lakang, migawas aron sa pagsugat kaniya, ug naningkamot sa paghusay sa mga butang pinaagi sa pagsaad sa hingpit nga pagpasakop ug dagkung kantidad sa salapi. Si Pompey, nga midawat niini nga tanyag, nagpadala kang Gabinius, nga maoy pangulo sa usa ka pundok sa mga sundalo, aron sa pagdawat sa salapi. Apan sa pag-abot nianang tenyente heneral sa Jerusalem, iyang nakita nga ang mga ganghaan sirado batok kaniya, ug gisultihan gikan sa ibabaw sa mga kuta nga ang siyudad dili motindog sa maong kasabutan.”

“Si Pompey, aron dili siya malimbongan sa ingon niana nga paagi nga walay silot, gipagapos sa mga puthaw si Aristobulus, nga iyang gipabilin uban kaniya, ug dihadhiha mikalagiw batok sa Jerusalem uban sa tibook niyang kasundalohan. Ang mga sumusunod ni Aristobulus andam sa pagpanalipod sa maong dapit; ang mga dapig ni Hyrcanus, sa pag-abli sa mga ganghaan. Tungod kay ang ulahi maoy mayoriya ug midaog, si Pompey gihatagan ug gawasnong pagsulod ngadto sa siyudad. Tungod niini, ang mga sumusunod ni Aristobulus mibalik ngadto sa bungtod sa templo, nga hingpit nga determinado sa pagpanalipod niana nga dapit maingon nga si Pompey determinado sa pagpaubos niini. Sa katapusan sa tulo ka bulan, nahimo ang usa ka lungag sa kuta nga igo alang sa usa ka pagsulong, ug ang dapit nasakop pinaagi sa tumoy sa espada. Sa makalilisang nga pagpamatay nga misunod, napulog-duha ka libo ka tawo ang napatay. Usa kadto ka makapatandog nga talan-awon, matod sa historyador, ang pagtan-aw sa mga sacerdote, nga niadtong taknaa nagabuhat sa balaang pag-alagad, nga sa malinawon nga kamot ug malig-on nga tuyo nagpadayon sa ilang nabatasang bulohaton, daw walay kahibalo sa mabangis nga kagubot, bisan pa nga sa ilang palibot ang ilang mga higala gitugyan ngadto sa pagpamatay, ug bisan pa nga sa makadaghan ang ilang kaugalingong dugo misagol sa dugo sa ilang mga halad.”

“Human matapos niya ang gubat, giguba ni Pompeyo ang mga kuta sa Jerusalem, gibalhin ang pipila ka mga siyudad gikan sa hurisdiksiyon sa Judea ngadto sa Syria, ug nagpahamtang ug buhis sa mga Judio. Busa sa unang higayon ang Jerusalem pinaagi sa pagsakop gibutang ngadto sa mga kamot niadtong gahum nga magakupot sa ‘maanindot nga yuta’ sulod sa iyang puthawng paggunit hangtod nga kini hingpit na niyang malaglag.

“BERSIKULO 17. Iyang ipaatubang usab ang iyang nawong sa pagsulod uban ang kusog sa iyang tibook nga gingharian, ug ang mga matarung uban kaniya; ug sa ingon niini iyang pagabuhaton: ug igahatag niya kaniya ang anak nga babaye sa mga kababayen-an, aron sa

pagdaut kaniya: apan siya dili motindog sa iyang dapig, ni mahimong para kaniya.’

“Si Bishop Newton naghatag ug laing pagbasa alang niining bersikulo, nga daw mas tin-aw nga nagpahayag sa kahulogan, ingon sa mosunod: ‘Iyang ipunting usab ang iyang nawong aron mosulod pinaagi sa kusog sa tibuok gingharian.’ Ang bersikulo 16 nagdala kanato ngadto sa pagsakop sa Siria ug Judea sa mga Romano. Ang Roma kaniadto nakasakop na sa Macedon ug Thrace. Ang Egipto mao na lamang karon ang nahibilin sa ‘tibuok gingharian’ ni Alexander, nga wala pa mapailalom sa gahom sa Roma, ug kini nga gahom karon mipunting sa iyang nawong aron mosulod pinaagi sa kusog ngadto nianang nasora.” Uriah Smith, *Daniel and the Revelation*, 258–260.

Ato nang namatikdan, sa labaw pa sa makausa niining mga artikulo, kon giunsa nga ang bersikulo traynta ug traynta’y-uno sa Daniel onse nagkauyon sa mga bersikulo kuwarenta ug kuwarenta’y-uno, ug ang kasaysayan sa mga bersikulo traynta ug traynta’y-uno nagkauyon usab sa pag-ibot sa tulo ka mga sungay.

Gitan-aw ko ang mga sungay, ug, ania karon, mitungha sa ilang taliwala ang laing gamayng sungay, sa atubangan niini tulo sa nahaunang mga sungay ang nangabutngol gikan sa gamot: ug, ania karon, niining sungaya may mga mata nga sama sa mga mata sa tawo, ug usa ka baba nga nagsulti ug dagkong mga butang. ... Ug mahitungod sa napulo ka mga sungay nga diha sa iyang ulo, ug sa usa pa nga mitungha, ug sa atubangan niini tulo ang nangapukan; mao kana ang sungay nga may mga mata, ug usa ka baba nga nagsulti ug labing dagkong mga butang, kansang dagway labi pang mapintas kay sa iyang mga kauban. Daniel 7:8, 20.

Sama maingon nga ang Daniel kapitulo walo, bersikulo nuebe, nagrepresentar sa tulo ka heograpikanhong mga dapit sa pagpangdaug nga nagpatukod sa paganong Roma diha sa trono, mao man usab nga ang pag-ibot sa mga sungay (nga nagrepresentar sa mga Heruli, Ostrogoths, ug Vandals) nagrepresentar sa tulo ka heograpikanhong mga dapit sa pagpangdaug nga nagpatukod sa papadong Roma diha sa trono. Kining duha ka kasaysayan nahiuon sa mga bersikulo kwarenta hangtod kwarenta ug tres sa Daniel onse, ug ang pag-ibot sa tulo ka mga sungay nahiuon sa kasaysayan sa mga bersikulo traynta ug traynta ug uno.

“BERSIKULO 8. Gitan-aw ko ang mga sungay, ug, ania karon, dihay mitungha sa ilang taliwala ang laing gamay nga sungay, sa atubangan niini tulo sa unang mga sungay ang nangluka pinaagi sa gamot; ug, ania karon, niining sungaya may mga mata nga sama sa mga mata sa tawo, ug usa ka baba nga namulong ug dagkong mga butang.”

Gipamalandong ni Daniel ang mga sungay. May mga timailhan sa usa ka katingad-ang lihok nga mipakita taliwala kanila. Usa ka gamayng sungay (sa sinugdan gamay, apan sa ulahi labi pang kusgan kay sa iyang mga kauban) mitungha taliwala kanila. Wala kini matagbaw sa hilom lamang nga pagpangitag kaugalingong dapit ug pagpuno niana; kinahanglan nga ipahilayo niini ang pipila sa uban ug ilugon ang ilang mga dapit. Tulo ka gingharian ang giibot sa atubangan niini. Kini nga gamayng sungay, sumala sa atong masuta sa mas hingpit sa ulahi, mao ang pagkapapado. Ang tulo ka sungay nga giibot sa atubangan niini mao ang mga Heruli, ang mga Ostrogoth, ug ang mga Vandal. Ug ang hinungdan nganong sila giibot mao kay misupak sila sa pagtulon-an ug sa mga pangangkon sa papal nga herarkiya, ug busa sa

pagkaibabaw sa simbahan sa obispo sa Roma.

“Ug diha niining sungay aduna’y mga mata nga sama sa mga mata sa tawo, ug usa ka baba nga nagsulti ug dagkong mga butang,” ang mga mata, usa ka angay nga sagisag sa kaalam, pagkatin-aw sa pagsabot, limbong, ug pagtan-aw sa umaabot sa herarkiya sa pagka-papa; ug ang baba nga nagsulti ug dagkong mga butang, usa ka angay nga simbolo sa mapahitas-ong mga pag-angkon sa mga obispo sa Roma.” Uriah Smith, *Daniel and the Revelation*, 132–134.

Ang Roma mao ang nagapalig-on sa panan-awon sa tagna sa Biblia, ug ilabina sa panan-awon sa Daniel kapitulo onse. Niining kapitulo, daghan sa tagnaong kasaysayan nga natuman na sa wala pa ang kalihokang Millerite pagausbon diha sa kataposang unom ka bersikulo sa Daniel onse. Ang pagpanaugdaug sa tulo ka heograpikong babag nga nagpahiluna sa paganong Roma ug sa papadong Roma ibabaw sa trono gihulagway diha sa kapitulo onse, ug kining duha ka paghulagway nagatipo sa panahon sa diha nga ang modernong Roma pagatukoron na usab ibabaw sa trono. Ang Roma mao ang nagapalig-on sa panan-awon, ug giila ni Pablo nga ang papadong Roma igapadayag sa iyang panahon.

Ayaw kamo palimbongi ni bisan kinsa pinaagi sa bisan unsang paagi: kay kadtong adlaw dili moabot, gawas kon moabot una ang pagkahulog gikan sa pagtoo, ug ikapadayag ang tawo sa sala, ang anak sa pagkalaglag; Siya nga mosupak ug magapahitaas sa iyang kaugalingon labaw sa tanan nga ginatawag nga Dios, o ginadayeg; busa siya ingon nga Dios molingkod sa templo sa Dios, nga nagapakita sa iyang kaugalingon nga siya mao ang Dios. Wala ba ninyo mahinumdomi nga, sa diha nga kauban pa ako ninyo, gisultihan ko kamo niining mga butanga? Ug karon nahibalo na kamo kon unsa ang nagapugong aron siya ikapadayag sa iyang kaugalingong panahon. 2 Tesalonica 2:3–6.

Ang pagka-papa miokupar sa trono ingon nga ikalimang gingharian sa tagna sa Biblia sa tuig 538, ug daghan sa mga nagatagad sa bersikulo sa is, sa walay pagduhaduha magahunahuna nga ang buot ipasabot ni Pablo mao nga “ang Pagka-papa igapadayag sa 538.” Mahimong husto kini, apan sa labing maminos usa lamang kini ka ikaduhang kamatuoran sa gilauman ni Pablo nga maila. Si Pablo, sama sa tanang mga propeta, nagsulti labaw pa mahitungod sa kaulahiang mga adlaw kay sa iyang kaugalingong yugto sa panahon. Nagpasabot siya kon sa unsang paagi ang pagka-papa igapadayag sa tagna, kay ingon nga usa ka propeta nagkahiusa siya sa tanang uban pang mga propeta. Linya ibabaw sa linya, kadtong walay panan-aw mangamatay, ug kadtong walay panan-aw, walay panan-aw tungod kay wala nila hibalo kung unsa ang nagpahimutang sa panan-aw. Ang pagkahibalo nga ang Roma maoy nagpahimutang sa panan-aw usa ka pagsabot nga may kalabutan sa kinabuhi ug kamatayon. Si Pablo, nga nagkahiusa sa uban pang mga propeta, nagaila nga ang nagapadayag sa papal nga Roma, nga mao ang Roma sa kaulahiang mga adlaw, mao ang “iyang panahon.” Ang tagnaong “panahon” nga nahilambigit sa Roma mao ang nagapadayag kon unsa ug kinsa ang Roma.

Padayonon nato kining pagtuon sa mosunod nga artikulo.

“Ang apostol nga si Pablo, diha sa iyang ikaduhang sulat ngadto sa mga taga-Tesalonica, mitagna sa dakong apostasya nga mosangpot sa pagkatukod sa gahom sa kapapahan.

Gipahayag niya nga ang adlaw ni Cristo dili moabot, ‘gawas kon moabot una ang pagkahulog sa pagtoo, ug mapadayag ang tawo sa sala, ang anak sa kalaglagan; nga mosupak ug magapahitas-on sa iyang kaugalingon labaw sa tanan nga ginatawag nga Dios, o nga ginasimba; sa pagkaagi nga siya ingon nga Dios molingkod sa templo sa Dios, nga nagapakita sa iyang kaugalingon nga siya mao ang Dios.’ Ug labut pa, ang apostol nagapasidaan sa iyang mga igsoon nga ‘ang tinago sa kasal-anan nagalihok na daan.’ 2 Tesalonica 2:3, 4, 7. Bisan niadtong sayong panahona nakita na niya, nga hinayhinayng misulod sa iglesia, ang mga kasaypanan nga mag-andam sa dalan alang sa pag-uswag sa kapapahan.”

“Hinay-hinay, sa sinugdan sa tago ug sa kahilom, ug dayon sa labi pang dayag samtang nagkadugang ang iyang kusog ug nag-angkon sa pagpugong sa mga hunahuna sa mga tawo, ang ‘tinago sa kasal-anan’ nagpadayon sa iyang limbongon ug mapasipalahong buluhaton. Hapit dili mamatikdan, ang mga nabatasan sa paganoismo nakasulod ngadto sa Cristohanong iglesia. Ang espiritu sa pagkompromiso ug pagpahiuyon napugngan sa usa ka panahon tungod sa mapintas nga mga paglutos nga giantos sa iglesia ilalom sa paganoismo. Apan sa dihang mihunong ang paglutos, ug ang Cristianismo misulod sa mga hukmanan ug mga palasyo sa mga hari, gibiyaan niini ang mapaubsanon nga kayano ni Cristo ug sa Iyang mga apostoles puli sa kahalangdon ug garbo sa mga pagano nga sacerdote ug mga magmamando; ug ilis sa mga gikinahanglan sa Dios, gipuli niini ang tawhanong mga teorya ug mga tradisyon. Ang pormal lamang nga pagkakabig ni Constantino, sa sinugdanang bahin sa ikaupat nga siglo, maoy hinungdan sa dakong pagmaya; ug ang kalibotan, nga gitabonan sa usa ka dagway sa pagkamatarung, misulod sa iglesia. Karon ang buluhaton sa pagkadaut mipadayon sa matulin nga paagi. Ang paganoismo, bisan nagpakitang daw napildi, nahimong mananaog. Ang iyang espiritu maoy nagdumala sa iglesia. Ang iyang mga doktrina, mga seremonya, ug mga patuotuo gisagol ngadto sa pagtuo ug pagsimba sa mga nagaangkon nga mga sumusunod ni Cristo.

“Kining pagkompromiso tali sa paganismo ug Kristiyanismo miresulta sa pag-uswag sa ‘tawo sa sala’ nga gitagna sa propesiya ingon nga mosupak ug magabayaw sa iyang kaugalingon labaw sa Dios. Kadtong halapad nga sistema sa mini nga relihiyon maoy usa ka bantugang obra maestra sa gahum ni Satanas—usa ka monumento sa iyang mga paningkamot sa paglingkod sa trono aron magmando sa yuta sumala sa iyang kabubut-on.” The Great Controversy, 49, 50.